

V nastopnem naj nanizam nekaj primerov vsebinskih tipov čiste instrumentalne glasbe. Najprej hočem obravnavati najlažje razrešljive instrumentalne odlomke iz skladb, ki so sicer opremljene s tekstom, potem programsko glasbo in na to absolutno instrumentalno glasbo naturalizma in realizma.

1. Primeroma lahko je včasih razumeti instrumentalne vložke v operi ali vokalni, pa spremljani glasbi. Ti so vsebinsko še vedno v zvezi s pravkar prekinjenim tekstom ali pa so sicer iz položaja igralcev na odru ali scenerije razumljivi. Tako razumeš v Straussovi Salomi orkestrski intermezzo psihološke vsebine, ko Saloma trepetaje zre v globino ječe in prisluškuje, kdaj bo jeknil meč in bo padla ljuba ji Johanaanova glava in si tolmačiš intermezzo pred zadnjim dejanjem Madame Butterfly (Puccini) nujno kot »ljubezensko hrepenenje in pričakovanje«. Podobno boš v operi Boris Godunov razumel naslednji ponavljajoči se motiv, s katerim zaključi orkester sceno, ko se Boris zgrudi pod težo strahotno grizoče vesti radi umora otrok:

(Musorgski, Boris Godunov.)

Ona disonantna, z narazen razrivajoče peljana melodika se občuti, večkrat ponavljana, kot strašne kače, ki se strupeno gnetejo v srcu in razrivajo možgane. Nastopno vibriranje in lahno melodiko v *pp* boš razumel v zvezi s scenerijo, ki kaže park sandomirske graščine z vodometom v mesečini pred ljubavno sceno lažnega Dimitrija in Marine kot erotsko razpoloženje mesečne noči:

(Musorgski, Boris Godunov.)

Ant. Petkovšek, Doma

Ob nastopnem koščku iz začetka Wagnerjevega Holandca boš dalje razumel spricho tega, kar na odru vidiš, »slikanje« nevihte na morju in preplašeni galebji krič (primeri veter v crescendo in decrescendu kromatičnega toka in »galebe« s kratkim motivom zgoraj!):

Naturalističen motiv (Wagner, Fliegender Holländer).

Podobno boš v temle koščku iz Schönbergovega »Pierrot lunaire«: